

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Plzeň 2012

Roman Gusejnov

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Role OBSE ve východní Evropě při řešení
národnostních a etnických konfliktů**

Roman Gusejnov

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a východoevropská studia

Bakalářská práce

**Role OBSE ve východní Evropě při řešení
národnostních a etnických konfliktů**

Roman Gusejnov

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, 2012

(Roman Gusejnov)

Obsah

1	Úvod	7
2	Vymezení základních pojmů	10
2.1	Konflikt	10
2.2	Kulturní konflikt	11
2.3	Etnikum	11
2.4	Národ	12
2.5	Mírové operace	12
2.6	OBSE	14
2.6.1	Historie OBSE	14
2.6.2	Činnosti OBSE	15
2.6.3	Limity systému v rámci OBSE	16
3	Estonsko	17
3.1	Problematika národnostních menšin v Estonsku	17
3.2	Mise OBSE	19
3.3	Průběh a úspěšnost mise	21
3.4	Závěr mise	27
4	Moldávie	29
4.1	Podněstří	30
4.2	Konflikt v Moldávii	31
4.3	Příchod OBSE	32
4.3.1	Mírová mise OBSE	34
4.3.2	Přínos mise	35
4.3.3	Skutečnosti bránící úspěšnosti mise	37
4.3.4	Závěr mise OBSE	37
5	Závěr	40
6	Seznam literatury a pramenů	43
6.1	Internetové zdroje	44
7	Resumé	46

1 Úvod

Během podepisování účastníků Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě roku 1975, kdy se podepisoval Závěrečný akt v Helsinkách, asi málokdo tušil, že tento akt bude tvořit základ pro více než sedmatřicetiletého procesu, který tvoří Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. I přes velmi neobvyklý a profesionální přístup k řešení otázek bezpečnosti a pozitivní dopad v udržování stability v Evropě, která byla členěna na západní a východní část, v současné době někteří lidé řeší, zda má tato organizace stále tak vysoký účinek jako tomu bylo v minulosti.

Cílem této práce je zanalyzovat konfliktní situaci ve východní Evropě, respektivě v Estonsku a Moldávii a zhodnotit přínos mise organizace OBSE v rámci etnických a národnostních konfliktů v obou zemích a zjistit, jakých nástrojů k dosažení úspěchů OBSE použila.

Tato práce je vypracována na základě rámcové analýzy, kde hlavním předmětem a tedy cílem práce bude zanalyzovat role OBSE ve státech východní Evropy během řešení národnostních a etnických konfliktů. Obsahem analýzy bude zjištění, zda OBSE mělo pozitivní či negativní přínos k vyřešení problémů, a zda vůbec došlo k nějakému pokroku či změně. Kritéria, dle kterých bude přínos OBSE pro konfliktní oblast zhodnocena, budou vyvozena ze základních principů organizace, jenž jsou reflektována v konkrétních cílech OBSE pro danou misi v konkrétní zemi.

V této bakalářské práci budou použity zejména metody historicko-logické, rešerně-kompilační a metoda analýzy a syntézy. Metoda historicko-logická je nejvíce využívána na začátku této práce, rešerně-kompilační metodou byly vymezeny nejdůležitější pojmy týkající se této problematiky a pomocí metody analýzy a syntézy jsou popisovány mise v Estonsku a Moldávii.

Problematika této práce je velmi obširná, a proto neexistuje zdroj, který by se v plném rozsahu zabýval pouze tímto tématem. Použité zdroje v této bakalářské práci se dělí na primární a sekundární. Mezi primární

zdroje patří zejména oficiální zdroje organizace OBSE v anglickém jazyce, mezi které patří přijaté dokumenty, smlouvy a výroční zprávy. Mezi sekundární zdroje se v této práci řadí tištěné publikace v českém a anglickém jazyce, ve kterých se nacházejí odborné články a nebo internetové zdroje.

Veřejná dostupnost tištěných publikací, které se zabývají organizací OBSE je velmi malá, což může být způsobeno i nedostatečným zájmem široké veřejnosti o tuto organizaci.

Hlavní část práce je tvořena analýzou konfliktních situací způsobené problematikou národnostních menšin, a to v Estonsku a v Moldávii. Situace v obou zemích a vliv OBSE na tuto problematiku je popisována na základě stejných kritérií. Estonsko se potýkalo s problémem velké ruskojazyčné menšiny, která nebyla začleněna do společnosti a to bylo způsobeno hlavně odlišným pohledem na historické skutečnosti.

Organizace OBSE se velmi snažila zlepšit situaci v Moldávii a v Podněstří. I přes velké úsilí mnoha organizací, které trvá již mnoho let, konflikt v této zemi zůstává stále nevyřešený.

Předpokladem této práce je, že OBSE je organizovanou a efektivní organizací s primárními cíli jenž vedly a vedou v otázkách národnostních a etnických k cestě vyřešení daných problémů ve východní Evropě. A tudíž mise OBSE ve východní Evropě mají a měly velmi pozitivní přínos v urovnání sporů na mezinárodním poli.

Tato práce je tématicky rozdělena do tří kapitol, kde v první kapitole je nejprve čtenář stručně obeznámen s organizací OBSE a s definicemi, co je to konflikt, kulturní konflikt, mírová operace, OBSE, etnikum a národ. Druhá a třetí kapitola se věnuje misím OBSE v Estonsku a Moldávii. OBSE ke splnění svých misí využívá řadu nástrojů. Mezi tyto nástroje patří: mise OBSE, zvláštní vyslanci, pověřenci, zmocněnci, vysoký komisař pro národnostní menšiny, Úřad pro demokratické instituce a lidská práva, Smírčí a rozhodčí soud. Všechny tyto nástroje jsou zanalyzovány a zohledněny v konkrétní konfliktní oblasti. Dále se tyto části věnují konkrétním problémům v Moldávii a Estonsku. K pochopení příchodu a zásahu OBSE je nezbytné stručně představit historii státu a tím pochopit příčiny vzniku

konfliktu. Následně se práce v každé kapitole zabývá hlavním cílem práce, tedy celkovou rolí OBSE ve vybraných konfliktních oblastech.

Tato bakalářská práce může sloužit všem, kteří se zajímají o tuto problematiku, zejména pak problematikou v Estonsku anebo v Moldávii, jelikož v žádné literatuře neexistuje ucelený přehled o těchto konfliktech.

2 Vymezení základních pojmů

2.1 Konflikt

Lidské bytosti vnímají realitu okolního světa odlišně, a proto je definic konfliktu celá řada. Každá výzkumná instituce si definuje konflikt po svém. Jednotná a objektivní definice neexistuje. Jde o překvapivý stav, uvážíme-li kritickou závažnost konfliktu ve společnosti. Nejobecněji je konfliktní situace chápána, když nejméně dvě strany manifestují zájmy a cíle, které považují za neslučitelné. Tato neslučitelnost je často odvozována ze současného úsilí o získání omezených zdrojů. Koncepce střetu neslučitelných zájmů je obzvláště populární v Evropě (Heidelberg, Uppsala, Stockholm aj.). Hovoří se také o nekompatibilních aktivitách, odporujících si cílech, vylučujících se alternativách, protichůdných silách na cestách k cíli. Někdy je také konflikt definován jako hra s nulovým součtem (tj. situace win-lose - případ, kdy se dvě strany snaží získat stejný statek, kterého není dostatek anebo je nedělitelný).¹

V rámci mezinárodních konfliktů vždy jedním z hlavních aktérů konfliktů je stát. Konflikt se také může klasifikovat. Člení se podle umístění v mezinárodním systému, podle poskytnutých prostředků a podle důvodu vzniku. Konflikt se dělí se na systémový, mezinárodní a vnitrostátní. Podle příčin vzniku se konflikt dále dělí na teritoriální, mocensko-politický, ideologický, ekonomický a etnický.²

Většina konfliktů jsou ale multikauzální, tj. vznikají kvůli několika různým sporům. Většinou se konflikt skládá z několika fází a každá fáze má různě velikou intenzitu. To se odvíjí od změn v zájmech aktérů, na jejich dovednostech, na jejich změnách v chování a na změně nástrojů, které se využívaly během určitého konfliktu. Z konfliktu mohou vzniknout dvě nejsilnější fáze a to: vážná krize, která je charakteristická tím, že se používá

¹ Zelený, M. Konflikt! Řešit? Vyřešit? Odstranit? [cit. 16-10-2012].
web.fame.utb.cz/cs/docs/KonfliktM_36-39.pdf

² Waisová, Š: *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk str. 37-40

násilí a nebo válka.³ Následně by měla vzniknout fáze usmíření: deeskalace konfliktu, vyřešení konfliktu a post konfliktní oprava.⁴

2.2 Kulturní konflikt

Kulturní konflikt patří do oblasti sociálně-kulturního prostředí, které obsahuje demografické, sociální a kulturní prostředí. Každé prostředí se podrobně zkoumá, protože má velký význam pro celkovou ekonomiku. Demografické prostředí poukazuje na to, kým je region tvořen: typ lidí, jejich věk, pohlaví, etnický původ, množství atd. Etnické problémy často způsobují vznik krutých válečných konfliktů nejvíce v Africe a v Asii.⁵

2.3 Etnikum

Etnikum je pojem, jímž se označuje určitá skupina lidí, která má společný především historický původ, rasový typ, jazyk, materiální a duchovní kulturu, mentalitu, tradice a obývají společné území.⁶

Tento pojem pochází ze slova ethnos, což znamená kmen, rasa a národ. S etnikem se pojí i etnicita, která je doslovně definována jako: *„Etnicita je vzájemně provázaný systém kulturních (materiálních duchovních), rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představo společném původu působících v interakci a formulujících etnické vědomí člověka a jeho etnickou identitu.“*⁷

V americké a anglické literatuře jsou etnikum a etnická skupina definovány jako synonyma. V evropské a české literatuře etnikum představuje společenství rozšířené na úrovni národa (např. Češi) a do etnické skupiny patří například Romové (v ČR). Do této oblasti patří také pojem, jako je etnická příslušnost, etnické vědomí a etnická identita.

³ HIIC: *Conflict Barometer 2008*.

http://hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2008.pdf

⁴ Waisová, Š: *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 42.

⁵ Eichler, J.: *Terorismus a války v době globalizace*, Karolinum, 2010. s. 342.

⁶ Tóth, R. Krno, S. Kulašik, P. *Stručný politologický slovník*. Bratislava, 1991. s. 69.

⁷ Vodáková, A. Petrusek, M. *Velký sociologický slovník*. Karolinum, 1996. s. 276.

2.4 Národ

Národ je pojem, jimž jsou označována ekonomická, politická, kulturně uvědomělá společenství, na jehož utváření má největší vliv společný jazyk, společné území a dějiny. Existence národa je dána buď vlastním státem nebo federativním či autonomním statutem v rámci vícenárodního státu.⁸

V Evropě se moderní národy vytvořily z určitých etnik, které si následně založily vlastní země. Příslušníci jiných etnik, kteří se vyskytují na území daného státu, jsou nazýváni etnickou (národnostní) menšinou. Národ patří mezi osobité, kulturní a politické společenství, kde na jeho vzniku mají velký vliv společné dějiny a společné území.⁹

Existují tři typy kritérií podle kterých se národy rozlišují. Jedná se o:

- kritérium kultury – patří zde jazyk, náboženství, dějiny
- kritérium politické existence – vlastní země
- psychologická kritéria – vědomí lidí o národní příslušnosti¹⁰

S definicí národa se pojí i pojem národnost a národnostní menšina. Národnost znamená příslušnost ke skupině lidí se stejným původem, kulturou, jazykem, náboženstvím nebo další vlastností, která je typická pro danou populaci.¹¹

2.5 Mírové operace

Mírové operace jsou definovány jako akce, které jsou prováděny z rozhodnutí dané organizace a působí mezinárodně, často více jak 6 měsíců a jejich cílem je přerušit nebo zmírnit střety a dohlížet nad dodržováním podmínek příměří.

Mírové operace jsou většinou vedeny jako:

- operace určené k udržování míru (peace-keeping)
- operace k vytvoření míru (peace-making)
- operace k nastolení míru (peace-building)

⁸ Adamová, K. Křížkovský, L. Šouša, J. Šoušová, J. *Politologický slovník*. Praha: C. H. Beck, 2001.

⁹ Vodáčková, A. Petrusek, M. *Velký sociologický slovník*. Karolinum, 1996. s.162.

¹⁰ Průcha, J. *Multikulturní výchova*. Praha: Triton, 2006. s. 263.

¹¹ Průcha, J. *Multikulturní výchova*. Praha: Triton, 2006. s. 263

- operace určené k vynucení míru (peace-enforcement)
- operace podporující mír (peace-support)¹²

Hlavní poslání mírových operací je zamezit vzniku nebo rozšíření konfliktů, stabilizovat situace po vzniku konfliktu, zavádět podmínky pro uzavření míru, asistovat u podepisování mírových dohod a pomáhat postiženým oblastem získat stabilní veřejnou správu.

Během mírových misí jsou využívány nejčastěji tyto aktivity:

- pozorování
- využívání hlídek
- kontrolování převozu produktů
- kontrolování provozu na komunikacích
- provádění dozoru v zasažených oblastech
- hledání nezvěstných lidí
- komunikace s místními správními orgány
- pomáhání se zásobováním etnických skupin lidí

Je zřejmé, že provádění mírových operací neboli udržování míru a bezpečné situace, není starostí pouze jedné organizace nebo země. Jedná se o provázané činnosti, při kterých spolupracují instituce, které mají na starosti světovou bezpečnost. Jedná se o Organizaci spojených národů (OSN), Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Evropskou unii, Západoevropskou unii (ZEU), Severoatlantickou alianci (NATO) a Partnerství pro mír (PfP).¹³

¹² Horák, R. *Operace na podporu míru*. [cit. 30.11.2012].
<http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2000-4/44.htm>

¹³ Bohman, M. *Zahraniční mírové operace a policejní mise jakou součástí mezinárodní policejní spolupráce*. Policejní akademie ČR. [cit. 1.12.2012]. http://ceses.cuni.cz/ceses-75-version1-070917_bohman_mise.pdf

2.6 OBSE

2.6.1 Historie OBSE

Historie vzniku OBSE začala již v roce 1970, kdy proběhla konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE). Tato konference sloužila jako fórum pro diskuzi mezi východem a západem. Na základě podpisu Helsinského závěrečného dokumentu 1. srpna roku 1975 došlo k oficiálnímu vytvoření regionální bezpečnostní organizace KBSE. Tento dokument obsahuje řadu klíčových závazků v otázkách politicko-vojenských, ekonomických, životního prostředí a lidských práv. Tyto sektory se také staly ústředními body tzv. helsinského procesu. Tento dokument také stanovuje deset základních principů, kterými se řídí chování států vůči jejich občanům, jakož i vůči sobě. Až do roku 1990, KBSE fungovala především jako organizace pořádající řadu schůzek a konferencí, které si především kladly za cíl rozšiřovat závazky zúčastněných států.

Pařížský summit z listopadu roku 1990 nastavil nový kurz KBSE. Pařížskou chartou pro novou Evropu byla deklarována snaha efektivně reagovat na změnu na mezinárodním poli (konec studené války) a v prosinci roku 1994 na Budapešťském summitu došlo k oficiální změně názvu z KBSE na OBSE. Jak je již známo, brzy po rozpadu SSSR došlo v Evropě k vypuknutí mnoha konfliktů s etnickým podtextem. OBSE se dostala do role mediátora a jejím hlavním cílem a úkolem bylo tyto konflikty urovnat a tím zabránit následné eskalaci, která by mohla být ještě větší hrozbou pro Evropu.

V posledních desetiletích se OBSE podílelo se svými středomořskými partnery o svoje vědomosti v několika oblastech, zejména v ekonomické a environmentální oblasti a poskytuje jim odborné a expertní rady.

Dnes je OBSE největší bezpečnostní regionální organizací na světě. Jak již vyplývá z názvu, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, je organizací jejímž hlavním cílem je zajistit pomoc, bezpečnost a spolupráci mezi státy v Evropě. Členy organizace jsou státy z Evropy,

Asie a Severní Ameriky a celkem je těchto států 57.¹⁴

2.6.2 Činnosti OBSE

Hlavním cílem OBSE je po maďarském summitu z 1. 1. 1994, zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. To zahrnuje prevenci konfliktů a obnovu území, ve kterém došlo ke konfliktu. Činnost OBSE vychází z myšlenky kooperativní a kolektivní bezpečnosti, která předpokládá, že bezpečnosti lze dosáhnout především dialogem a spoluprací mezi členskými státy. Při prevenci konfliktu, vychází OBSE ze zkušeností, že většina konfliktů, které se odehrály v 90. letech měly charakter etno - politický.

Jako zásadní prvek, při řešení vnitrostátních konfliktů, vidí organizace dostačující úpravu otázky statutu a práv příslušníků etnických menšin ve většinové společnosti. Členské státy odmítají narušení vnitřní suverenity státu, ve kterém dochází k určitému konfliktu. OBSE není založena na základě právně závazného dokumentu a nedisponuje vlastní mezinárodněprávní subjektivitou. Dokumenty OBSE mají pouze deklarativní podobu, a tedy nejsou pro členské státy nikterak právně závazné. V podstatě jsou tyto závazky nevymahatelné, patří mezi tzv. soft-law.¹⁵

Organizace nedisponuje žádnými donucovacími prostředky a členské státy se zavazují pouze z morálního či politického hlediska. Jedinou možnou sankcí je pozastavení anebo zrušení členství. De facto úspěch činností OBSE je závislý na vůli a ochotě členských zemí dodržovat a šířit společně přijaté principy a závazky.¹⁶ Podle tzv. zásady „OSCE First“ z roku 1996, má OBSE při řešení konfliktů v Evropě, právo na řešení daného problému.¹⁷ Avšak v případě neúspěchu je konflikt předán OSN.¹⁸

¹⁴ OSCE. [cit. 27-10-2012]. <http://www.osce.org/who>

¹⁵ Waisová, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 107-111.

¹⁶ Swiatalski, P. *The OSCE in the European Security System: chances and limits*. Warsaw 1997. s. 22.

¹⁷ Tato zásada byla přijata na summitu v Lisabonu dne 2. 11. 1996.

¹⁸ Peck, C. *The Role of Regional Organizations in Preventing and Resolving Conflict: Chapter VIII of the UN charter: Needed: A more open-minded interpretation*. Maryland, ROWMAN & LITTLEFIELD PUBLISHERS, INC, 1998. s.120.

2.6.3 Limity systému v rámci OBSE

K vytvoření závěru o pozitivním či negativním přínosu OBSE v problematické oblasti během řešení konkrétního konfliktu, je třeba brát v úvahu postavení organizace na mezinárodním poli. Také je třeba brát zřetel, na jaké bázi organizace funguje a jak dělá rozhodnutí či jaké mechanismy a nástroje používá ke splnění mise. Je již zřejmé, že organizace díky různým zájmům svých členských zemí a rozhodování o aktech na základě konsensu, bude značně limitována, avšak to neznamena, že mise OBSE jsou odsouzené k neúspěchu.

3 Estonsko

Oficiální název země je Estonská republika. Estonsko patří mezi nejmenší stát z pobaltských zemí a jeho rozloha činí 45 227 km². V tomto státě žije 1 330 000 obyvatel. Hlavním městem je Tallin, který má 412 000 obyvatel. Estonsko má velký problém s demografickým vývojem, protože ročně se zmenšuje o 0,4 % lidí.

Co se týče národnostního složení, tak žije zde 68,6 % Estonců a 25,6 % Rusů. Úředním jazykem je zde estonština, která má původ z větve ugrofinštiny a podobá se finštině, trochu ale i maďarštině. Od roku 2011 se zde platí eurem. V čele republiky je prezident, který se volí na 5 let a dalším hlavním útvarem je jednokomorový parlament, který se skládá ze 101 poslanců.

3.1 Problematika národnostních menšin v Estonsku

Problematiku národnostních menšin v dnešní době řeší skoro každá země. Střední a východní Evropa si prožila éru potlačování a zapírání existence jiných etnických skupin až do devadesátých letech 20. století a emancipace národa se zrodila nedávno. O to je ale intenzivnější.¹⁹

Státy bývalého Sovětského svazu mají velký počet obyvatel, kteří se ocitli na daném území díky okupaci tehdejší sovětské moci a dodnes považují Rusko za svůj pravý domov a to i přesto, že málokdo z nich se snaží vrátit se do Ruska. V Estonsku tato ruská národnostní menšina způsobuje velký problém, který je v posledních dvaceti letech hlavním tématem v oblasti vnitropolitických a zahraničně-politických debatách.

Roku 1991 Estonsko získalo nezávislost a asi 30% obyvatelstva nemohlo automaticky získat estonské občanství. Jednalo se o skupinu obyvatel, kteří se do země přestěhovaly v době, kdy Estonsko spadalo pod Sovětský svaz a také patřilo mezi nejvyspělejší oblasti tehdejšího SSSR. Většina těchto obyvatel mělo ruský původ a jedna třetina z nich byla

¹⁹ Dančák, B. Fiala, P. *Národnostní politika v postkomunistických zemích*. Mezinárodní politologický ústav Masarykovy Univerzity v Brně, 2000. s. 9.

běloruského, ukrajinského, polského a lotyšského původu. Dohromady s etnickými Rusy, kteří vlastnily estonské občanství, jelikož se do země přistěhovali před rokem 1940, tvořili ruskojazyčnou menšinu, která na některých místech Estonska tvořila většinu. Část ruskojazyčné menšiny se po rozpadu SSSR přestěhovala zpět do své země, další část získala ruské občanství, protože nechtěla splňovat podmínky pro přidělení estonského občanství a přibližně 17 % obyvatel Estonska získala neobvyklý statut tzv. „neobčan“. Pod tímto pojmem se chápá člověk, který pobývá na daném území nelegálně nebo nemá povolení k pobytu a může být kdykoliv vyhoštěn. Neobčané nemají právo volit ani pracovat ve státní správě. Díky této situaci vznikalo velké napětí v Estonsku.

Největším problémem bylo to, že již před rozpadem SSSR existovala etnická nenávist a ukotvené národní povědomí. Ruskojazyčná menšina se s problémem obracela na Rusko. Rusko toho využilo tím, že tuto problematiku začalo řešit v mezinárodním měřítku a mělo důvod, proč vytvářet stálý politický a ekonomický tlak na Estonsko. V roce 1997 si ruské ministerstvo zahraničí stanovilo prioritu hájit práva rusofonní menšiny v Pobaltí. Avšak o rok později ruská zahraniční politika uvedla, že chce spolupracovat s Estonskem a mít dobré sousedské vztahy. Velký důraz Rusko klade na dodržování práv ruskojazyčné menšiny v souladu se zákonem a normami evropského a mezinárodního práva.²⁰

V roce 1993 území na severovýchodu státu, kde se vyskytuje největší ruská populace (až 95%), bylo vyhlášeno referendum o vytvoření autonomních oblastí. Pro byla 90 % hlasujících, ale nebrali v potaz prohlášení estonských úřadů o nelegálnosti referenda. Město Sillamäe deklarovalo referendum jako právoplatné a změnilo svůj statut města na autonomní území. Toto prohlášení se muselo řešit až u Nejvyššího soudu, který rozhodl, že referendum bylo neplatné.

„Naturalizace“ v Estonsku začala v roce 1992, kdy získal platnost zákon z roku 1938, který přiděloval automaticky estonské občanství pouze

²⁰ Ministerstvo zahraničí Ruské federace: *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation*. [citováno 3.12. 2011].

<<http://www.mid.ru/nsosndoc.nsf/1e5f0de28fe77fdcc32575d900298676/869c9d2b87ad8014c32575d9002b1c38?OpenDocument>>

těm menšinám, které měly estonské občanství ke dni 16.6.1940 (statut občanství byl přidělen i jejich dětem). Pro ostatní to neplatilo. 400 tisíc ruskojazyčné menšiny mělo problém, který začal ještě více vytvářet napětí mezi estonsko-ruskými vztahy. Mnoho lidí stálo před otázkou volby. Jednání Estonské vlády tyto lidi postavilo před volbu ze tří možností: zůstat v Estonsku bez občanství, akceptovat ruské občanství nebo se zapojit do činnosti naturalizace. Téměř 140 000 lidí přijmulo ruské občanství.²¹

Naturalizace se mohli zúčastnit pouze lidé, kteří měli trvalý pobyt v Estonsku alespoň dva roky před podáním žádosti a jeden rok po podání. Také museli úspěšně splnit zkoušku z estonského jazyka. Od roku 1995 se podmínky pro získání občanství mnohem více zpřísnila. Roku 1999 díky začlenění OBSE byl tento zákon upraven a ulehčen tím, že estonské občanství mohly získat děti, které se v Estonsku narodily, a to až po roce 1992.²²

Pomocí naturalizace od roku 1992 do roku 2011 získalo estonské občanství 153 445 osob. Tím se podíl bez státního občanství snížil z 32% z roku 1992 na 7% do roku 2011.²³

3.2 Mise OBSE

Problematika národnostních menšin Estonska se několikrát stala středem zájmu nadnárodních organizací. Na konci roku 2000 již probíhala mise OBSE v Estonsku a Lotyšsku a monitorovala, jak vlády obou zemí dodržují mezinárodní standard vůči ruskojazyčným menšinám v Estonsku. OBSE pomáhala s přijetím nových opatření, a to včetně nové legislativy v oblasti jazykových podmínek a přidělování občanství.

Rozhodnutí o konání mise v Estonsku padlo 13. prosince 1992 na zasedání OBSE. Mise byla zahájena 15. února v Talinu a memorandum

²¹ Dančák, B. Fiala, P. *Národnostní politika v postkomunistických zemích*. Mezinárodní politologický ústav Masarykovy Univerzity v Brně, 2000. s. 188-192.

²² Dančák, B. Fiala, P. *Národnostní politika v postkomunistických zemích*. Mezinárodní politologický ústav Masarykovy Univerzity v Brně, 2000. s. 188-192.

²³ Estonia.eu. *Citizenship*. [citováno 1. 12. 2012]. <<http://estonia.eu/about-estonia/society/citizenship.html>>

s estonskou vládou bylo podepsáno tentýž den. Kromě hlavní kanceláře v Talinu, byly otevřeny pobočky i ve městech Jõhvi a Narvě. Mise byla původně plánována na dobu šest měsíců, ale každý půl rok na zasedáních se mise o další půl rok prodlužovala. Mise se účastnilo šest členských států.²⁴

Finanční výdaje byly veliké, například pro první rok (1993) bylo vymezeno 3 318 000 ATS,²⁵ v roce 1997 to bylo 6 352 527 ATS, pro rok 1998 to bylo 529 421 ATS, rozpočet pro rok 2000 činil 428 900 euro a pro rok 2001 byl schválen rozpočet ve výši 637 400 euro.

Mise OBSE se konala v Estonsku od roku 1993 do roku 1999. Mise měla za úkol zajistit stabilitu, komunikaci, podporovat integraci a porozumění mezi komunitami v zemi. Cílem mise bylo také snižovat napětí v zemi. Mise chtěla vytvořit klidné prostředí a zamezit konfliktu, který by mohl vyvolat mezinárodní konflikt mezi Estonskem a Ruskem. Mise chtěla zlepšit především náladu v zemi a zajistit komunikaci mezi oběma stranami.

Oficiální mandát mise se skládal z následujících cílů:

- získání a udržování kontaktů s autoritami, jak na národní, tak i na místní úrovni a hlavně se subjekty, které měly na starosti občanskou a jazykovou problematiku, sociální služby a zaměstnanost.
- získání a udržování kontaktů s kompetentními neziskovými organizacemi včetně politických stran, odborů a médií.
- sbírání a poskytování informací a rad svým členům
- pomáhat k vytvoření občanské společnosti, pomocí podpory a zjednodušení komunikace
- nezapomínat na charakter mise a zvážit možnosti, jak přenést povinnosti OBSE na instituce a organizace sloužící místnímu obyvatelstvu²⁶

²⁴ OSCE. *Documents 1973-2002. Mission to Estonia.* s. 312.

²⁵ Rakouský šilink

²⁶ OSCE Documents 1973-2002. Mission to Estonia. s. 310.

3.3 Průběh a úspěšnost mise

Již v prvním roce mise pomohla vytvořit dobré pracovní kontakty s estonskými orgány a ruskými komunitami. Tyto kontakty se využily v rámci mise a v otázkách týkající se komunálních voleb, problematiky občanství, práv cizinců, sloučení rodin apod.²⁷

V roce 1994 OBSE začalo úzce spolupracovat s příslušnými orgány a začalo si tvořit stálé kontakty s nevládními skupinami. Mise podporovala integraci a napomáhala ke vzniku lepšího porozumění mezi komunitami v Estonsku. Mise i v roce 1994 pokračovala ve svých činnostech a ve splňování svých cílů. OBSE zmapovalo oblast a uvedlo, že se zatím neobjevil žádný případ v porušování lidských práv. V průběhu celé mise byla také poskytována pomoc a poradenství v rámci integrace původního obyvatelstva. Mise také sledovala právní předpisy, které se týkaly obyvatel bez řádného občanství a sledovala zavádění nového zákona o cizincích, který vstoupil v platnost 12. července 1993. Estonský parlament a vláda přijaly návrh o prodloužení této mise o další rok.

KBSE úzce spolupracovalo s komisařem pro národnostní menšiny a mělo intenzivní konzultace s Radou Evropy v oblastech pomáhání se zavedením nového systému pro jazykové vzdělávání cizinců žijících v Estonsku. Estonsko a Rusko se v červenci dohodly na stažení ruských jednotek a na sociálních jistotách pro ruské vojenské důchodce.²⁸

V roce 1995 mise pozorně sledovala vývoj v problematice občanství, včetně přijetí zákona o občanství i změny provedené v zákoně o pobytu cizinců, který vstoupil v platnost na začátku července 1995. Zákon o občanství, který mise považovala za přijatelný, byl přijat v lednu 1995. Mise pokračovala ve svém zlepšování v rámci jazykového vzdělávání pro rusky hovořící obyvatelstvo a zdůrazňovala jeho význam jako prostředek ke zlepšení vazeb mezi ruským a estonským obyvatelstvem. V dubnu 1995

²⁷ Conference on Security and Cooperation in Europe. The secretary general. Annual Report 1993 on CSCE Activities. Vienna. s. 7.

²⁸ Conference on Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1994. Vienna: The Secretary General, 1994. s. 10.

mise OBSE uspořádala seminář v severo-východním Estonsku, který se zaměřoval na zlepšení porozumění mezi národnostními menšinami v Estonsku. Mise také zjišťovala, jak jejich integraci nejlépe uskutečnit.²⁹

V roce 1995 OBSE sledovalo parlamentní volby v Estonsku. To byly již druhé parlamentní volby, které se konaly od roku 1991, kdy se Estonsko stalo nezávislou zemí. Volby sledovala skupina 14 mezinárodních pozorovatelů z členských států a neziskových organizací, včetně jednoho pozorovatele, který nebyl členem OBSE. Obecně bylo stanoveno, že volby proběhly v souladu se zásadami volebního zákona. Bylo tam, ale několik stížností, že jejich žádosti o občanství byly zpožděné nebo, že nemohou hlasovat a také, že někteří občané nebyli zahrnuti v hlasovacím rejstříku. Proto bylo navrženo, aby příští registrace uchazečů probíhala dříve.³⁰

V roce 1996 se mise soustředila na nové volební právo a začlenění svého zástupce během vypracování zákona v parlamentním výboru. Mise sledovala probíhající zkoušky k získání občanství, které se začaly provádět na konci roku 1995 na základě zákona o občanství Estonska. V průběhu roku se také sledovaly provedené pokroky v rámci povolení k pobytu, které v druhé polovině roku povolovaly pobyt a vydávání pasů cizincům. Mise se i v tomto roce zabývala problematikou týkající se estonského jazyka a poskytovala školení pro ruskou část obyvatelstva, i když toto vzdělávání nepatřilo mezi hlavní předpoklady skutečné integrace obyvatelstva a pomohlo získávat zahraniční pomoc v rámci projektů zaměřené na jazykové vzdělávání. V témže roce mise podporovala zasedání u kulatých stolů, kde zástupci různých skupin obyvatel diskutovaly o kulturních a vzdělávacích problémech.³¹

OBSE měla svého zástupce v estonské vládě, který měl na starosti sledování problematiky vojenských důchodů, kde se řešilo povolení k pobytu bývalým důstojníkům cizí státní příslušnosti. Sdružení vojenských důchodců se podařilo vypořádat s hromadnou žádostí do července 1996

²⁹ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1995 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1995. s. 17.

³⁰ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1995 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1995. s. 24.

³¹ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1996 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1997. s. 6.

a předalo svoje doporučení estonské vládě. Vláda mezitím identifikovala některé problémové případy, které by měly být vyřešeny do šesti měsíců. Zbýlých asi tisíc žádostí měla být vyřešena do začátku roku 1997.³²

V roce 1997 mise pozorovala proces vydávání cestovních pasů cizincům. Platnost starých sovětských pasů skončila v květnu 1997 a většina nových cestovních pasů pro cizince byla vydána a nové žádosti o vystavení nových pasů úřady přijaly. Dále se mise podílela na procesu zjednodušení jazykových testů pro získání občanství. Také i v tomto roce se mise zaměřovala na výuku rusofilního obyvatelstva v oblasti estonského jazyka a tyto odborné výuky byly hlavním předpokladem pro skutečnou integraci. Do tohoto projektu jazykového vzdělávání byla však zapojena řada zahraničních organizací. Velmi úspěšný byl letní program, ve kterém rusky mluvící děti strávily svoje prázdniny s estonskými rodinami. Tento program byl misí opakován i v následujících letech.

V roce 1997 začala mise klást větší důraz na rozvoj a podporu neziskového sektoru. K tomu napomohly semináře, které se konaly na severovýchodě Estonska a především v hlavním městě Tallinu. Pozornost se také zaměřovala na přeshraniční spolupráci v oblasti jezer Peipsi. Ve městě Narva na forumu OBSE se řešily především přeshraniční problémy a environmentální otázky týkající se dané oblasti. Mise neopomíjela ani některé individuální případy.³³

Co se týče problematiky vojenských důchodů, estonská vláda pokračovala ve svém přezkoumávání žádostí o povolení k pobytu bývalých ruských vojáků. Skoro 16 000 žádostí se vyřešilo a několik tisíc případů, které byly složitější, zůstaly k podrobnějšímu přezkoumání. Ne mnoho žádostí bylo zamítnuto a některá zamítnutí byla díky OBSE později zrušena. Menšího pokroku se také dosáhlo během řešení problematiky s ilegálními přistěhovalci, kde vláda apelovala na tyto obyvatele, aby se neprodleně zaregistrovali. Velkým přínosem bylo to, že se zástupci OBSE snažili zavést

³² Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1996 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1997. s. 12.

³³ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 1997 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1997. s. 8.

pozitivnější přístupy v rámci udělování amnestií. Snahou zástupců bylo zamezit trestnímu stíhání a obnovit důvěru k estonským úřadům.³⁴

V roce 1998 mise pokračovala v monitorování vládní politiky a legislativy pro podporování integrace a porozumění mezi národnostními menšinami v Estonsku. Mise také sledovala vývoj novely zákona o občanství, kdy děti narozené v Estonsku od osoby bez státní příslušnosti, by měly získat estonské občanství. Tato novela byla zavedena estonskou vládou. Mise i nadále sledovala vydávání pasů cizincům a počet vydaných povolení k pobytu se stále zvyšoval. Mise od roku 1997 monitorovala a podporovala estonskou vládu ve snaze zavedení strategie, která byla zaměřena na integraci obyvatel. Systém se zaměřil na vytvoření budoucí cizinecké politiky, která si kladla tyto cíle:

- změnit postoj vůči cizincům
- snížit počet osob bez občanství
- vývoj estonského vzdělávacího systému
- zlepšení znalosti estonštiny mezi ruskými hovořícím obyvatelstvem
- aktivně zapojit etnické menšiny do estonské společnosti a snížit regionální izolaci cizinců
- politická integrace etnických menšin

V dubnu 1998 OBSE uspořádalo přednášku na podporu přijetí této strategie. Tato přednáška měla velmi pozitivní odezvu mezi estonskými oficiálními představiteli i mezi širokou veřejností.

Mise se podílela v roce 1998 na plánování mezinárodního semináře v Tallinu, který byl zaměřen na zřízení úřadu, který měl chránit práva všech občanů v Estonsku. Následně byl vytvořen systém na ochranu lidských práv pod vedením Veřejného ochránce práv.³⁵³⁶

Mise pokračovala ve svém úsilí vylepšit integrační proces v Estonsku pomocí praktických vlivů, naučných programů a řadu konkrétních projektů. Mnoho z těchto projektů bylo podpořeno nevládními

³⁴ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 1997 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1997. s. 18.

³⁵ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1998 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1998. s. 9.

³⁶ Něco jako Ombucman pro liská práva v ČR.

organizacemi, národními institucemi, mezinárodními organizacemi a zahraničními dárci (vzdělávací jazykové programy pro dospělé, jazykové přípravy pro zdravotní sestry, jazykové kurzy pro učitele, vzdělávání rusky mluvících studentů ve veřejné správě, počítačové a jazykové kurzy pro děti z dětských domovů, integrace vdov bývalých sovětských důstojníků do estonské společnosti atd.). Pomocí mise OBSE vznikaly neziskové organizace, které byly posléze podporovány v jejich činnostech ze strany OBSE. Mise OBSE jim tedy pomáhala získávat informace a provádět činnosti, pro které byly vytvořeny.³⁷

Co se týče problematiky vojenských důchodců, tak i v tomto roce pokračovalo přezkoumávání žádostí o povolení k pobytu Rusů, kteří dříve patřili k ruským ozbrojeným silám. 19 000 žádostí bylo přezkoumáno a 1000 žádostí zůstalo nevyřešených.³⁸

V roce 1999 se mise i nadále zaměřovala na sledování právních předpisů týkajících se národnostních menšin a snažila se o zvýšení spolupráce s vládou a dalšími institucemi, včetně klíčových ministerstev a parlamentních komisí. V tomto roce se mise nejvíce zaměřovala na sledování právních předpisů týkající se občanství, migrace, národnostních problémech v zemi, právních normem týkající se znalostí úředního jazyka a na volební procesy.

Mise se snažila, aby se snížil počet osob bez občanství, chtěla integrovat cizince mezi Estonce a zlepšit znalost estonského jazyka u národnostních menšin. Snahou bylo, aby se menšina do určité míry přizpůsobila estonské kultuře. OBSE tedy po celou dobu mise věnovala zvláštní pozornost na rozvoj lidí ve vzdělávání. V roce 1999 OBSE v čele s Maxem van der Stoelem (komisař pro národnostní menšiny) a Nadací pro mezinárodní vztahy, uspořádalo seminář s názvem „Integrace, vzdělávání a jazyk na pokraji nového Milénia“. Tento seminář zahájil komisař a estonská ministryně Katrin Saks. Mise podporovala vznik nevládních

³⁷ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1998 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1998. s. 10.

³⁸ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1998 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1998. s. 31.

organizací a pomáhala jim získávat informace s cílem vytvořit povědomí o potenciálu neziskových organizací ve společnosti.³⁹

Max van der Stoele se v roce 1999 staral o přezkumování žádostí o povolení k pobytu ruským bývalým vojákům a vdovám. V této době existovalo 14 893 vojenských a rodinných příslušníků, kteří byli držiteli platného dočasného povolení k pobytu, který je až na výjimky platný po dobu pěti let. Z celkového počtu 20 000 žádostí jich bylo odmítnuto estonskými úřady pouze 96, a to zejména kvůli zpoždění podání žádostí, nebo kvůli neúplnosti údajů v žádosti. V Estonsku 1. října 1999 nabyly v účinnost změny, které byly provedeny v zákoně o pobytech cizinců.⁴⁰

Co se roku 2000 týče, tak mise OBSE i nadále sledovala dodržování estonských vládních předpisů a chování mezi ruskou menšinou a estonskou většinou. Také prostřednictvím OBSE se posílila spolupráce s vládou a státními institucemi, včetně klíčových ministerstev a parlamentních komisí i nevládního sektoru. Opět se řešilo přidělování trvalých pobytů a i nadále se sledovala situace s naturalizací a volebními procesy. Mise OBSE byla po celou dobu podporována estonskou vládou.

Největší přínos OBSE bylo zavedení integrační strategie v roce 1997.⁴¹ Velkého pokroku v této oblasti se dosáhlo přijetím Státního integračního programu z března 2000. Tento program zavedl strategii pro integraci mezi národnostními menšinami v období mezi lety 2000 – 2007 a posloužil jako plán pro sociální integrace ze strany vládních institucí, okresních vlád, místních samospráv, institucí a organizací. Tato vytvořená strategie obsahovala tři hlavní cíle. První cíl byla lingvistická-komunikativní integrace a každodenní používání estonštiny mezi menšinami. Druhý cíl se zaměřoval na právní a politickou integraci a snažil se vytvořit loajální populaci vůči estonskému státu a chtěl snížit počet obyvatel bez estonského občanství. Třetí cíl se zaměřoval na vytvoření sociálně-ekonomické

³⁹ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 1999 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1999. s. 25, 26.

⁴⁰ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 1999 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1999. s. 45.

⁴¹ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2000 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2000. s. 26.

integrace, která se označovala jako zvýšení konkurenceschopnosti a sociální mobility každého člena v estonské společnosti.⁴²

3.4 Závěr mise

V roce 2001 neproběhly žádné výrazné změny oproti předcházejícímu období. Mise měla stále své pobočky, ve kterých probíhala pravidelná týdenní návštěva některého ze členů mise OBSE. Na konci roku 2000 dostala mise pokyn od rakouského předsedy, soustředit se v misi zejména na tyto problémy: změny v jazykovém zákoně, zákon o volbách do parlamentu, zákon o volbách do zastupitelstev obcí, podpora vytvoření regionálního úřadu, zaměřit se na změny v systému vzdělávání a od roku 2007 zavést estonštinu jako hlavní vyučovací jazyk, což vyvolalo velmi znepokojivé ohlasy v zemi. Mise se zavázala, že poskytne zvláštní úsilí na podporu klidnějšího průběhu těchto změn a poskytla mnoho diskuzí na toto téma. Dále se mise zavázala, že bude publikovat knihu o lidských právech v Estonsku, která by měla sloužit jako příručka pro výzkumné pracovníky.⁴³ Zavedení estonštiny jako hlavní vyučovací jazyk se mohlo zdát jako vznik ohniska k rozpoutání předchozího konfliktu mezi oběma stranami, avšak díky povaze organizace, vytvořených systémů a nástrojů, jenž byly použity, k ničemu takovému nedošlo.

V roce 2002 byla vláda vlídná v otázce poskytování povolení dlouhodobých pobytů a došlo k redukci krátkodobých pobytů. Většina povolení bylo prodlouženo ze šesti měsíců na tři roky. Klasické dlouhodobé povolení však bylo na dobu pěti let.⁴⁴ Počet dlouhodobých povolení k pobytu tím tedy dosáhl čísla 10 348 a z toho 37 žádostí k povolení k pobytu bylo odmítnuto, oproti roku 1994, kdy bylo 267 žádostí zamítnuto, je vidět velké zlepšení v tomto roce. I v tomto roce se sledovaly otázky týkající se volebních zákonů, udělování jazykových certifikátů a národních

⁴² Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2000 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2000. s. 26, 27.

⁴³ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2001 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2001. s. 33.

⁴⁴ Počet povolení ke krátkodobému pobytu se snížil z 1030 na 600.

školských reforem. Vláda se rozhodla prodloužit platnost jazykových certifikátů a více vzdělávat menšiny v zemi.⁴⁵

Po podání hlášení Sabiny Machové⁴⁶ o úspěšně splněné mise, byla ke dni 31. prosince 2001 mise oficiálně prohlášena za ukončenou. OBSE splnila své vytyčené cíle a nebylo již potřeba dalšího prodlužování v setrvání mise na území Estonska.⁴⁷ Lze tedy jednoznačně říci, že mise OBSE měla pro tento konflikt pozitivní přínos, neboť napomohla ke změnám v legislativě, k vytvoření mnoha neziskových organizací a sama jako mediátor zprostředkovala spoustu seminářů a jednání mezi oběma zneprátelenými stranami. Tento pozitivní přínos dokazuje i akt estonských úřadů, který následující rok prodloužil pobyt cizinců z 6 měsíců na 3 roky.

⁴⁵ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2002 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2002. s. 64, 76.

⁴⁶ Zástupkyně vedoucí mise Doris Hertampfové.

⁴⁷ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2002 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2002. s. 64, 76.

4 Moldávie

Historie vlivu a formování hranic na území Besarábie, kde se Moldávie nachází, je velmi pestrá. Od 14. století byl na tomto území značný vliv Polska, Uher a Osmanské říše. V roce 1812 byla východní část Moldavského knížectví připojena k Ruskému impériu, zatímco zbylé území Moldávie se o něco později stalo součástí Rumunska. V roce 1856, na základě rozhodnutí kongresu v Paříži, byla jihovýchodní část Besarábie připojena k Moldavskému knížectví a v roce 1859 se v důsledku spojení Moldavska a Valašska, stala součástí Spojených knížectví Moldávie a Valašska. V roce 1878, na základě rozhodnutí kongresu v Berlíně, byla opět jihovýchodní část připojena k Rusku.

Po první světové válce došlo k razantní změně a Besarábie byla poprvé ve svých dějinách připojena k Rumunsku. Tento akt byl potvrzen Versaillskou mírovou smlouvou. Tuto smlouvu Sovětský svaz nikdy neuznal a v roce 1940 na základě dohody s Německem byla Besarábie obsazena. Pod sovětskou správou byla severní a jižní část Besarábie (Budžak) připojena k Ukrajinské SSR, centrální část byla sloučena s Moldavskou ASSR (Podněstřím) a ze sloučených oblastí vznikla Moldavská SSR.⁴⁸

O rok později Německo a Rumunsko zahájilo válku proti SSSR a s Besarábii obsadily vojska fašistické koalice. Celá Besarábie se opět ocitla pod rumunskou správou. Tento stav trval do roku 1944, kdy Rudá armáda vytlačila německá a rumunská vojska z Besarábie, jež se opět stala součástí SSSR. Do roku 1991 bylo Moldávsko součástí Sovětského svazu a ještě téhož roku získala Moldavská SSR samostatnost jako Moldavská republika.

V roce 1994 se uskutečnilo referendum, ve kterém většina obyvatel odmítlo spojení s Rumunskem. Největším problémem Moldávie od roku 1991 je Podněstří, oblast východního břehu řeky Dněstr s převahou rusky

⁴⁸ Martínek, J. *Ukrajina a Moldavsko*. [cit. 27-11-2012]. Olympia 2011, s. 160-170

mluvícího obyvatelstva.⁴⁹ V dnešní Moldávii žijí Moldavané - Rumuni 78.2%, Ukrajinci 8.4%, Rusové 5.8%, Gaugazové 4.4%, Bulhaři 1.9% a další 1.3%.⁵⁰ Moldavská republika s 3,4 miliony obyvatel má spíše rurální charakter. Navíc se potýká s řadou problémů typických pro post-sovětské země – slabou státností, rozbujelou korupcí, náchylností k vnějším vlivům apod. Konstantně se navíc řadí mezi nejchudší státy Evropy.⁵¹

4.1 Podněstří

Podněstří je pro Moldavsko velmi citlivou záležitostí dodnes a je oficiálně stále součástí nynější Moldávie. Podněstří vzniklo v roce 1920-1924 v sovětském Rusku, na území obývaném většinou Moldavany, jako reakce na rumunizaci Besarábie, která byla v roce 1918 odtržena od Ruska a připojena k Rumunsku. Podněstří v období 1924 – 1940 náleželo k ukrajinské SSR a nazývalo se Moldavská autonomní sovětská socialistická republika. Po připojení Besarábie k Sovětskému svazu (1940) Podněstří vytvořilo Moldavskou SSR, už nezávislou na Ukrajinské SSR.

Během éry komunismu prošla Moldavská SSR, stejně jako mnoho jiných sovětských republik, obdobím rusifikace, během které se v Moldavsku usídlilo přibližně 300 000 etnických Rusů. Kolem 20 000 Moldavanů bylo posláno do pracovních táborů, hlavně do Kazašské SSR a na Sibiř. V tomto období se Podněstří stalo rusifikovaným územím a zároveň ekonomickým centrem země, stavěla se tu většina průmyslových či energetických závodů. A právě z této éry Sovětského svazu zdědila oblast silnou industriální základnu a status quo jim garantuje profit.

⁴⁹ Gombos, L. *Rusko a postsovětský prostor: sborník příspěvků*. Editor Emil Souleimanov. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, s. 199.

⁵⁰ CIA: The World factbook. [cit. 19-10-2012].

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/md.html#>

⁵¹ Benes, K. (2010): *Moldova's European Perspective. Breaking the Integration Deadlock?*, Stockholm Paper May 2010, Institute for Security and Development Policy, [cit. 11-27-2012]. http://www.isdp.eu/images/stories/isdp-main-pdf/2010_benes_moldovas-european-perspective.pdf

4.2 Konflikt v Moldávii

Konflikt mezi vládními úřady v Kišiněvě a úřady Podněstří začal v letech 1989–1990. Týkal se snah částí moldavských politiků, kteří chtěli připojit Moldavsko k Rumunsku a zavést jako státní jazyk rumunštinu (psanou latinkou). To se však nelíbilo rusky mluvícímu obyvatelstvu v Podněstří, kde se hovoří převážně rusky a používá se cyrilice.

Snaha Moldávie na počátku 90. let o sjednocení s Rumunskem narazila na bariéru obyvatel v Podněstří a Gagauzii. Tato etnická skupina obyvatel Gagauzů, Rusů a Ukrajinců, převážně mluvících ruským jazykem, čítala 30% obyvatel celkové Moldávie. Důležitou roli k eskalaci konfliktu sehrálo přijetí jazykového zákona 31. srpna 1989. Toto rozhodnutí vedlo k masivním protestům a v souvislosti s pro rumunskou politikou požadovalo Podněstří oddělení od MSSR.⁵²

Z dob éry SSSR se stalo Podněstří průmyslovou zónou Moldávie, a tedy značně ekonomicky silným regionem. V tomto regionu, jak již bylo zmíněno, se mluvilo rusky a dodnes je zde značný vliv Moskvy. Zatímco zbytek Moldávie se spíše přiklání k Rumunsku⁵³. Podněstří se vázalo na Moskvu a gagauzané hledajíc svoji identitu, snažící se k navrácení vlastní kultury a autonomie, také nikterak nenapomáhali k vnitřní stabilitě Moldávie.

Na konci roku 1990 proběhly parlamentní a prezidentské volby v Podněstří.⁵⁴ Ty však nebyli uznány Moldavskou vládou a státní orgány v Kišiněvě tyto volby prohlásily za neplatné. Napětí mezi obyvateli eskalovalo do většího rozsahu násilí. Prvním ozbrojeným střetem mezi Podněsterskými separatisty a moldavskou policií je považován incident v Dubossarech ze dne 2. listopadu 1990, kde zemřeli 3 lidé. V následujících měsících, komunističtí vůdcové v Podněstří, začali vytvářet a vyzbrojovat polovojskovou jednotku tzv. "Republikánskou gardu". V reakci na vyhlášení

⁵²OSCE. *TRANSDNIESTRIAN CONFLICT* [cit. 19-10-2012].

<http://www.osce.org/moldova/42308>

⁵³12.11. 1989 gagauzané, jenž obývají jih Moldavska, vyhlásili autonomní republiku v rámci MSSR.

⁵⁴ V těchto prezidentských volbách se stal vítězem Igor Smirnov.

nezávislosti Moldavska 27. srpna 1991,⁵⁵ nejvyšší sovět Podněstří (PMR) hlasoval pro připojení k SSSR (2. září 1991). Polovojenské formace začaly přebírat krok za krokem policejní stanice, správní orgány, školy, rozhlasové stanice a tisk.

Poprvé dne 13. prosince 1991 Moldavská policie opětovala palbu k obraně regionální vládní budovy v Dubossarech. Značné rozpory a narůstající napětí mezi Podněstřím, Gagauzskem a zbytkem Moldávie, vyústilo na jaře roku 1992 v občanskou válku, která trvala několik měsíců.

Nové střety proběhly již v březnu následujícího roku a boj mezi oběma stranami vyvrcholil 19. 6. 1992, kdy byly použity těžké armádní zbraně. Moldavané obsadili město Tighina - Bendery, které se nachází na pravé straně Dněstru. Za nedlouho však (21. června) byly moldavské jednotky vyhnány. Dodnes moldavská strana tvrdí, že ruská 14. armádní jednotka, přímo či nepřímo podporovala separatisty. Tyto boje si vyžádaly několik stovek mrtvých a téměř 100.000 uprchlíků.⁵⁶

Z rozpoutání konfliktu se dodnes viní obě strany, Moldavská a Podněsterská. Moldavská strana poukazuje na zájmy a podporu Ruska, jenž dodnes má svou armádu na území Podněstří. Konflikt v Moldávii dodnes přetrvává. Výroba energie a vedoucí ropovod v Podněstří slouží jako politická páka na Moldávii, která tyto zdroje nemá a nutně je potřebuje k zajištění fungování infrastruktury. Nezávislost Podněsterské republiky značně destabilizuje celý region a není stále mezinárodně uznávána.

4.3 Příchod OBSE

Organizace pro bezpečnost a spolupráci patřila mezi první mezinárodní organizace, které začaly řešit konflikt v Podněstří. OBSE se stala prostředníkem v tomto konfliktu hned po skončení války roku 1992.

Na zasedáních KBSE/OBSE v dubnu a květnu roku 1992 v Kišiněvě, se čtyři ministři rozhodli zřídit čtyřstrannou Komisi a skupinu vojenských

⁵⁵ 25. srpna 1991 vyhlásilo Podněstří nezávislost, jenž byla potvrzena v prosinci referendem a až 27. srpna téhož roku vyhlásila nezávislost na SSSR samotná Moldávie.

⁵⁶ OSCE. *TRANSDNIESTRIAN CONFLICT*. [cit. 19-10-2012].
<http://www.osce.org/moldova/42308>

pozorovatelů (pět z každé země), aby mohlo dojít k objektivnímu monitoringu problémové oblasti. V červenci roku 1992 se konala intenzivní diskuze v rámci CIS a řešilo se možné nasazení SNS v Moldavsku v souladu s podmínkami Smlouvy o skupině vojenských pozorovatelů a kolektivních mírových sil v CIS. Tato smlouva byla podepsána 20. března 1992 v Kyjevě.

Hlavním cílem této mise bylo dosáhnout trvalého politického urovnání tohoto konfliktu ve všech jeho aspektech, a to na základě upevnování nezávislosti a suverenity Moldavské republiky v rámci aktuálních hranic a posílení územní celistvosti státu pomocí pochopení zvláštního statutu Podněstří.

Tento cíl se skládal z následujících bodů:

- vytvoření komplexního politického rámce pro komunikaci, jednání a asistování stranám konfliktu během jejich jednání a řešení politické situace konfliktu, upevnění nezávislosti a svrchovanosti Moldavské republiky a pomoci pochopit toto zvláštní postavení regionu Podněstří.
- shromažďování a poskytování informací o dané situaci, včetně vojenské situace v regionu, prošetření konkrétních incidentů a posouzení jejich politických důsledků.
- podporování zúčastněných států v rámci jednání a pracování na dohodě o dané situaci
- poskytování poradenství a odborných znalostí a starání se o efektivní dodržování mezinárodních závazků a závazků v oblasti lidských práv a práv menšin a uprchlíků.
- navazování kontaktů se všemi účastníky konfliktu, s místními orgány a obyvatelstvem⁵⁷.

⁵⁷ Survey of OSCE Field Operations. Vienna: The Secretariat Conflict Prevention Centre, 2012. s. 23-24. [cit. 2012-12-1]. <http://www.osce.org/>

4.3.1 Mírová mise OBSE

Hlavní cíl mise OBSE v Moldavsku bylo pomoci během vyjednávání v politickém urovnání konfliktu, zlepšení nezávislosti a svrchovanosti Moldávie a dosažení zvláštního statutu pro Podněstří.⁵⁸

Tato mise se také soustředila na lidské problémy, mezi která patřila respektování a zvyšování lidských práv a práv národnostních menšin, zaměřovala se také na demokracii ve společnosti, na svobodu slova v médiích a na bojování proti obchodování s lidmi.⁵⁹

Mise OBSE v Moldavsku začala 4. února 1993 v Kišiněvě v dubnu 1993. Roku 2004 se mise účastnilo třináct mezinárodních členů a 43 místních dobrovolníků. Cílem zástupců OBSE v Moldavsku bylo pomoci urovnat tento konflikt. V únoru roku 1995 vznikla v Tiraspolu pobočka OBSE a již v květnu 2003 byla otevřena pobočka v Bendery u pravého břehu Dněstru.⁶⁰

Pracovníci OBSE od roku 1994 pozorovali situaci v jednotkách Spojené kontrolní komise (JCC – Joint Control Commission).⁶¹ OBSE usnadňovala práci i Severoatlantické alianci během bezpečného likvidování staré munice a odzbrojování daného místa. Evropská unie se také zapojila do řešení tohoto konfliktu a postupně začala přebírat klíčovou roli.⁶² Mise stále není u konce a dodnes trvá.

V roce 2011 byla ke konci oficiální jednání mezi stranami (včetně Moldavska a Podněstří, Ruska, Ukrajiny, OBSE, Evropské unie a Spojených Států). Obnovení bylo možné po OBSE neformálních setkáních mezi

⁵⁸ THE ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE [online]. *OSCE Mission to Moldova*. 3 Feb. 2010: [cit. 28-11-2012]. <<http://www.osce.org/moldova/>>.

⁵⁹ THE ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE [online]. *OSCE Mission to Moldova*. 3 Feb. 2010: [cit. 29-11-2012]. <<http://www.osce.org/moldova/>>.

⁶⁰ THE ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE [online]. *OSCE Mission to Moldova*. 3 Feb. 2010: [cit. 29-11-2012]. <<http://www.osce.org/moldova/>>.

⁶¹ Pellon, G. *Top-down internationalisation of the Transnistrian conflict: qualitative analysis of multiple-actor conflict management*. ECPR General Conference 5-8 September 2007 Pisa Italy. Pisa 2007.

⁶² Vahl, M. *The Europeanisation of the Transnistrian Conflict*. Centre for European Policy Studies. CEPS Policy Brief No. 73/May 2005. Brussels 2005.

předsedou Moldávie a vůdce Podněstří, kde v rámci těchto setkání došlo k rozhodnutí o obnovení oficiálních jednání.

Na podporu budování důvěry v rámci mise se pořádaly různé akce v akademické, kulturní a environmentální sféře. Určitého pokroku se dosáhlo v diskuzích o obnovení nákladní železniční dopravy přes Podněstří a restaurování telekomunikací. V roce 2006 se povolil Moldavským farmářům přístup k jejich půdě na straně Podněstří.

Využívání výhod ze zákazu voleb, mise podporuje iniciativy na zjednodušení právních předpisů a postupů. Pomocí odborných recenzí, pracovních skupin a veřejných zasedání se mise snažila formulovat návrhy právních předpisů a řešit přetrvávající problémy v politické kampani v celostátní úrovni.

Mise provádí činnosti na obou stranách Dněstru. V Podněstří mise pokračovala ve sledování a prosazování lidských práv a právní pomoci prostřednictvím jejich partnerů a vytvořila třídenní letní školu pro mladé lidi a občanskou společnost. Letní škola se zaměřovala na standardy lidských práv a tuto školu navštívilo 20 OBSE velvyslanců.

4.3.2 Přínos mise

OBSE se stalo v roce 1992 zprvu pouze mediátorem mezi Moldávií a Podněstřím. 25. dubna zahájila organizace svou misi s primárními cíli pro deeskalaci a vznik arény, kde dojde k pokojnému vyřešení celé problematiky. ODIHR v únoru roku 1994 zorganizoval průzkum veřejného mínění v otázce suverénnosti Moldavska. V tomto průzkumu se občané v drtivé většině vyslovili pro nezávislost.

Velkým úspěchem byl až rok 1994, kdy prezident Moldavska Mircea Snegur a podněsterský vůdce Igor Smirnov, podepsali prohlášení, ve kterém stvrdili své odhodlání usilovat o komplexní řešení.⁶³ Po vleklých jednáních se v červnu téhož roku podařilo dohodnout na zásadách spolupráce mezi

⁶³ 28. dubna 1994.

oběma zeměmi a vytvoření společné kontrolní komise (JCC).⁶⁴ ⁶⁵ Významným aktem bylo zprostředkování dohody o zákazu použití vojenské síly a ekonomického tlaku, který byl podepsán jak Podněstřím a Moldávií, tak i mediátory OBSE a Ruskem⁶⁶. V roce 1995 OBSE otevřela svou první pobočku v Tiraspolu a to proto, aby více podpořila svou misi.⁶⁷

Rusko nesplnilo svůj slib stažení 14. armády z Podněstří, ale v roce 1999 na základě summitu v Istanbulu, se OBSE podařilo oficiálně rozšířit misi o zajištění transparentnosti odstranění a zničení ruské munice a výzbroje. Od roku 1999 do roku 2004 bylo odvezeno z Moldávie 22 000 tun munice. Značný počet zbraní a vojenské techniky (tanků, obrněná vozidla) bylo zničeno nebo převezeno zpět do Ruska. Doposud však zůstává část armádní výbavy na území Moldávie. Mise OBSE od té doby až dodnes úzce spolupracuje s moldavským ministerstvem obrany v otázce snahy využít osvědčených postupů v oblasti řízení a monitoringu zásob ručních palných a lehkých zbraní, střeliva a podpory regionální stability a zamezení šíření jaderných zbraní v dané oblasti.⁶⁸

Pomocí mise OBSE došlo také k regionálnímu rozvoji. Organizace se snaží o komplexní rozvoj infrastruktury, kultury, školství, zdravotnictví a soudnictví. Co se otázky lidských práv a demokratizace týče, ani to OBSE neopomíjí a mise organizace doporučuje orgánům v Moldavsku určitá opatření. OBSE se také zabývá například otázkami boje proti mučení a špatnému zacházení, volebními reformami, prosazováním právního státu, svobody náboženského vyznání, svobody shromažďování, minoritou jazykových práv. Mise sleduje Moldavské právní reformy v oblasti lidských práv a právního státu, poskytuje odborné rady a znalosti ke zlepšení právních předpisů - legislativy a institucionálních postupů. Na všechny tyto skutečnosti OBSE dohlíží a zaznamenává jejich průběh a změny.⁶⁹

⁶⁴ Umožňuje členům komise se volně pohybovat v zóně zabezpečení, zkoumat konkrétní události a účastnit se zasedání kontrolní komise.

⁶⁵ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1994 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1994.

⁶⁶ Podepsáno dne 5.7. 1994.

⁶⁷ Snahou bylo splnit cíle mise (poskytování poradenství a odborných znalostí, aj.

⁶⁸ OSCE.org: OSCE Mission to Moldova. [cit. 09-12-2012]. <http://www.osce.org/moldova>

⁶⁹ OSCE.org: OSCE Mission to Moldova. [cit. 09-12-2012]. <http://www.osce.org/moldova>

4.3.3 Skutečnosti bránící úspěšnosti mise

V Podněstří jsou stále umístěny ruské vojenské jednotky (nejsou to mírové jednotky tvořené ruskými vojáky), které jsou zde od rozpadu Sovětského svazu. Moldávie dohodla s Ruskem stáhnutí vojáků a v roce 2001 se začalo konat stahování vojáků, ale Podněsterská vláda tomu zamezila. V Podněstří se kromě vojáků také nachází obrovský počet zbraní, munice a vojenské techniky. Roku 2008 ruský prezident Dmitrij Medveděv po gruzínském zásahu v Jižní Osetii a Abcházii důrazně vyzval Moldavskou republiku, aby se bránila podobných jednání. Vladimír Putin navrhoval, aby Podněstří získalo autonomii s tím, že bude stále součástí Moldavska. V roce 2008 prezident Podněstří Smirnov a prezident Moldávie Veronin podepsali Smlouvu o přátelství a spolupráci mezi Moldávií a Podněsterskou moldavskou republikou.⁷⁰

4.3.4 Závěr mise OBSE

19. stol. n. l. bylo důležitým obdobím pro formování oblasti na území Besarábie. Mocenské vlivy Ruska, Polska, Německa, Rumunska a Osmanské říše zakořenily do regionu multikulturní prvky, které se o mnoho let později, po pádu Sovětského svazu, projeví násilným konfliktem. Příčin, které celou situaci v Moldávii zapříčinily, bylo mnoho a vznikaly postupem času. Pád železné opony umožnil vznik regionálních konfliktů jenž byly od počátku silně potlačovány Kremlem. Po tomto období došlo k „chaosu“ na mezinárodním poli. Mnoho etnik chtělo využít své právo na sebeurčení a ne jinak tomu bylo v Podněstří.

Moldávie, pod kterou Podněstří spadá, jakožto etnikum nechtělo sdílet společnou politiku ani směr, kterým se Moldávie chtěla ubírat. Snaha o rumunizaci a ekonomická situace v Moldavsku, bylo na Podněstří příliš. Podněstří jakožto oblast, která splňuje všechny podmínky proto, aby se stalo nezávislou zemí, nechtělo doplácet na stát, se kterým dle jejich vnímání nemají společné znaky jednoho národa. Moldávie zas nechtěla přijít

⁷⁰ Background report. SC nevyřešené konflikty. Pražský model spojených národů. [cit. 2012-11-29]. http://www.studentsummit.cz/data/1290604071982BRG_CS_Konflikty.pdf

nejen o území z hlediska geopolitiky, ale i o území, na kterém je ekonomicky závislé.

2. listopadu roku 1990 došlo k eskalaci konfliktu ve kterém zemřeli 2 lidé. V tu chvíli bylo jasné, že pokud nezasáhne třetí strana, konflikt se prohloubí v občanskou válku. Zásah OBSE přišel až o dva roky později, kdy se OBSE stalo prostředníkem v otázce vyřešení situace v Moldávii a Podněstří. 25. dubna 1993 Organizace pro bezpečnost a spolupráci oficiálně zahájila svou misi. Tedy až potom co proběhla občanská válka, která připravila mnoho lidí o domov i o život. Jako cíl mise si OBSE stanovilo dosažení trvalého politického urovnání ve všech aspektech, na základě upevnování nezávislosti a suverenity Moldavské republiky v rámci aktuálních hranic.

Prvním neúspěchem OBSE, jakožto organizace, je jistě pozdní zásah v konfliktní oblasti. Druhým krokem OBSE byla snaha mediace po skončení občanské války. Ta však byla téměř neúčinná a dodnes nevyřešila primární otázku Podněstří. A to právo na sebeurčení a vytvoření nezávislého státu na Moldávii. Cíle jenž si OBSE stanovilo na počátku zahájení mise, nebyly v prvním roce naplněny.⁷¹

Celkovým přínosem mise byla snaha OBSE, ale i dalších mediátorů, usnadnit jednání mezi oběma národy. OBSE zprostředkovalo mnoho konferencí a podílelo se na sepsání řady smluv, jenž vedly k urovnání konfliktu. Negativní situace nastala v roce 2006, kdy bylo přerušeno oficiální vyjednávání mezi Moldávií a Podněstřím.⁷² Toto přerušování trvalo až do 22. září 2011, kdy došlo díky snaze mediátorů a pozorovatelů opět k formálním jednáním.⁷³

OBSE si stanovilo za cíl zabránit dalším násilným i politickým konfliktům, což se povedlo jen zčásti. Dnes v oblasti neprobíhají žádné ozbrojené boje, avšak nevraživost a politické naschvály jsou tu z obou stran na denním pořádku.

⁷¹ Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1993 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1993.

⁷² Přesto probíhala neoficiální jednání.

⁷³ Tyto jednání se začali nazývat 5+2, protože se skládají z pěti mediátorů (USA, EU, Rusko, OBSE, Ukrajina), Moldávie a Podněstří.

Pouze výčtem toho, co OBSE přineslo pro konfliktní oblast, je zřejmé, že role této organizace byla zcela pozitivní. Tato organizace přichází postupně se snahou komplexního řešení pro obě strany. Je pouze otázkou kam by situace v Moldávii dále směřovala, pokud by OBSE nezasáhlo. V této konkrétní misi by nejspíš platilo pravidlo pozdě, ale přeci.

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá etnickými a národnostními konflikty v Estonsku a Moldávii. Práce zhodnocuje úspěšnosti mise organizace OBSE ve východní Evropě. Cílem této práce bylo zanalyzovat konfliktní situace v Estonsku a Moldávii. Jedním z cílů bylo i zhodnotit přínos mise organizace OBSE v rámci řešení problematiky etnických a národnostních konfliktů v obou zemích a zjistit, jaké nástroje byly použity k dosažení cílů organizace.

Cíl této práce byl splněn pomocí tří hlavních částí, na které se práce dělí. V první části jsou vymezeny základní pojmy vztahující se k této problematice, mezi něž patří definice pojmů konflikt, kulturní konflikt, OBSE, mírové operace, národ, etnikum a samozřejmě v této části byla popsána i historie organizace OBSE.

Ve druhé a třetí části probíhá analýza konfliktních situací v Estonsku a Moldávii a pro každou zemi byla popsána mise OBSE v dané zemi. V obou zemích měla tato organizace velký vliv a hrála důležitou roli při jednáních nejen jako mediátor.

V Estonsku se vztahy mezi Estonci a ruskou menšinou stabilizovaly. Během posledních pěti let nedošlo k žádným výrazným změnám, které by negativně ovlivnily vývoj v této zemi. To, ale nemusí znamenat, že do budoucna je již tento problém definitivně vyřešen. Jelikož oba národy mají úplně odlišný pohled nejen na společnou historii, ale i na zahraničně-politické, hospodářské, bezpečnostní a kulturní otázky, mohou v této zemi eskalovat již zakonzervované konflikty z předchozích let. Estonsko směřuje k získání dobré pozice v Evropské unii a v NATU a netají se ani svými negativními názory o státech ležících východně od jeho hranic. Ochrana a sledování dodržování lidských práv v Estonsku, nad kterými dohlížela mise OBSE, měla pozitivní vliv na zlepšení situace v zemi. Pomocí mise a také spolupráce estonské vlády, se podařilo ve velké míře integrovat národnostní menšiny do společnosti. V dnešní době se nachází „pouze“ 7% obyvatel bez státního občanství, ačkoliv v roce 1992 to bylo 32%. Nejen tato skutečnost

poukazuje na to, že estonská vláda byla do doby než OBSE zahájilo svou misi vůči národnostním menšinám rázná a neústupná.

Estonsko bylo od dob druhé světové války státem, jemuž bylo odepíráno právo na sebeurčení a vytvoření autonomie. SSSR se snažilo všemi možnými prostředky potlačovat znaky státnosti Estonska. Přesto po pádu železné opony, Estonsko zvolilo téměř ten samý směr, který byl použit na ruský mluvící menšinu, jenž se nacházel na území státu. Estonská vláda, však nepoužila násilných prostředků, jenž by napomohly k eskalaci konfliktu.

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě situaci v Estonsku sledovala mnoho let a svoji misi završila tím, že oznámila, že k porušování lidských práv v Estonsku nedochází. Toto oznámení velmi pomohlo Estonsku, protože díky tomu se jim otevřel přístup nejen do Evropské unie a NATO, ale i do mnoha dalších mezinárodních organizací. I přes úspěšnost mise OBSE, tento problém nebude v nejbližší době zcela vyřešen.

Historická paměť národů někdy umí zastínit racionální, ekonomická i politická rozhodnutí vlády, jelikož otázky z dob minulých budou vždy citlivým tématem pro oba národy. Estonsko se nikdy s přítomností Rusů v jejich zemi úplně nesmířilo a přitom tam žije přes 30% ruské národnostní menšiny.

Konflikty by ale už neměly dosahovat velkých rozměrů. Mise v Estonsku byla úspěšná a to hlavně pomocí monitorování dané situace, založením kanceláří i v problematických oblastech, organizováním různých školení a projektů, které napomohly i ke zvýšení zájmů o této problematice ze strany neziskového sektoru, který se díky tomu velmi rozrostl. Probíhala zde také kontrola udělování dlouhodobých pobytů cizincům, kontrola náročnosti jazykových zkoušek a udělování občanství. Mise všemi těmito kroky získala úspěch a mohla úspěšně tuto misi ukončit. Všemi těmito zmíněnými aspekty lze prohlásit misi OBSE za pozitivní přínos pro oba národy.

V Moldávii OBSE plnilo roli prostředníka již od roku 1992, od celého začátku post konfliktních jednání. Bylo podepsáno mnoho dohod, ale bohužel žádná z nich nevedla k úplnému vyřešení konfliktu v této zemi.

I přestože mise v Moldávii nebyla zcela úspěšná, tak přinesla do země mnoho výhod a pozitiv, která mohou směřovat zemi k pokojnému soužití obou národů. OBSE se snažilo zjednodušit a zefektivnit jednání mezi oběma národy. Organizace zprostředkovávala mnoho školení a byla přítomna u sepisování mnoha smluv a dohod, které měly vést ke zlepšení situace v zemi. Cílem organizace bylo především zamezit dalším násilným i politickým konfliktům v zemi. To se z velké části povedlo splnit. V dnešní době je politická situace téměř stabilizovaná, ale napětí panuje mezi oběma národy každý den. Nejde zcela říci, že mise OBSE byla ve všech směrech neúspěšná a tím byla v této zemi zbytečná. Je tomu však naopak. Zmírnila mnoho konfliktů a pokud by mise v zemi nebyla, jen těžko můžeme odhadovat, jak by dnešní situace v zemi vypadala.

6 Seznam literatury a pramenů

Adamová, K. Křížkovský, L. Šouša, J. Šoušová, J. *Politologický slovník*. Praha: C. H. Beck, 2001.

Conference on Security and Cooperation in Europe. The secretary general. Annual Report 1993 on CSCE Activities. Vienna.

Conference on Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1994. Vienna: The Secretary General, 1994.

Dančák, B. Fiala, P. *Národnostní politika v postkomunistických zemích*. Mezinárodní politologický ústav Masarykovy Univerzity v Brně, 2000.

Eichler, J.: *Terorismus a války v době globalizace*, Karolinum, 2010.

Gombos, L. *Rusko a postsovětský prostor: sborník příspěvků*. Editor Emil Souleimanov. Praha: Eurolex Bohemia, 2007.

Martínek, J. *Ukrajina a Moldavsko*. [cit. 2012-11-27]. Olympia 2011.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1993 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1993.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1994 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1994.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1995 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1995.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1996 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1997.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1997 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1997.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual Report 1998 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1998.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 1999 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 1999.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2000 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2000.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2001 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2001.

Organization for Security and Co-operation in Europe. Annual report 2002 on OSCE Activities. Vienna: The Secretary General, 2002.

OSCE. *Documents 1973-2002*. Mission to Estonia.

Peck, C. *The Role of Regional Organizations in Preventing and Resolving Conflict: Chapter VIII of the UN Charter: Needed: A more open-minded interpretation*. Maryland, ROWMAN & LITTLEFIELD PUBLISHERS, INC, 1998.

Pellon, G. *Top-down internationalisation of the Transnistrian conflict: qualitative analysis of multiple-actor conflict management*. ECPR General Conference 5-8 September 2007 Pisa Italy. Pisa 2007.

Průcha, J. *Multikulturní výchova*. Praha: Triton, 2006.

Swiatalski, P. *The OSCE in the European Security System: chances and limits*. Warsaw 1997.

Tóth, R. Krno, S. Kulašik, P. *Stručný politologický slovník*. Bratislava, 1991.

Vahl, M. *The Europeanisation of the Transnistrian Conflict*. Centre for European Policy Studies. CEPS Policy Brief No. 73/May 2005. Brussels 2005.

Vodáková, A. Petrusek, M. *Velký sociologický slovník*. Karolinium, 1996.

Waisová, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011.

6.1 Internetové zdroje

Background report. SC nevyřešené konflikty. Pražský model spojených národů. [cit. 2012-11-29].
http://www.studentsummit.cz/data/1290604071982BRG_CS_Konflikty.pdf

Benes, K. (2010): *Moldova's European Perspective. Breaking the Integration Deadlock?*, Stockholm Paper May 2010, Institute for Security and Development Policy, [cit. 11-27-2012].
http://www.isdp.eu/images/stories/isdp-main-pdf/2010_benes_moldovas-european-perspective.pdf

Bohman, M. *Zahraniční mírové operace a policejní mise jakou součástí mezinárodní policejní spolupráce*. Policejní akademie ČR. [cit. 1.12.2012].
http://ceses.cuni.cz/ceses-75-version1-070917_bohman_mise.pdf

CIA: The World factbook. [cit. 2012-10-19].
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/md.html#>

Estonia.eu. *Citizenship*. [cit. 2012-12-01]. <<http://estonia.eu/about-estonia/society/citizenship.html>>

HIIC: *Conflict Barometer 2008*. [cit. 2012-12-02].
http://hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2008.pdf

Horák, R. *Operace na podporu míru*. [cit. 30.11.2012].
<http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2000-4/44.htm>

Ministerstvo zahraničí Ruské federace: *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation*. [cit. 3.12. 2011].
<<http://www.mid.ru/nsosndoc.nsf/1e5f0de28fe77fdcc32575d900298676/869c9d2b87ad8014c32575d9002b1c38?OpenDocument>>

OSCE. [cit. 2012-10-27]. <http://www.osce.org/who>

OSCE.org: OSCE Mission to Moldova. [cit. 2012-12-09].
<http://www.osce.org/moldova>

OSCE. *TRANSNIESTRIAN CONFLICT* [cit. 2012-10-19].
<http://www.osce.org/moldova/42308>

Survey of OSCE Field Operations. Vienna: The Secretariat Conflict Prevention Centre, 2012. [cit. 2012-12-1]. <http://www.osce.org/>

THE ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE [online]. *OSCE Mission to Moldova*. 3 Feb. 2010: [cit. 2012-11-28]. <<http://www.osce.org/moldova/>>.

Zelený, M. Konflikt! Řešit? Vyřešit? Odstranit? [cit. 2012-10-16].
web.fame.utb.cz/cs/docs/KonfliktM_36-39.pdf

7 Resumé

This bachelor thesis deals with the ethnic conflicts in the east of Europe oriented in Estonia and Moldova. The aim of this work is to analyze the conflict situation in Estonia and Moldova and to evaluate the success of the OSCE mission in ethnic and national conflicts in these two countries. The main tools which helped to achieve the success of the OSCE mission have been also defined within this thesis.

The work is divided into three main parts. The first part defines the basic definitions related to this issue, including the definition of conflict, cultural conflict, nation, ethnicity and of course in this part is described history of OSCE and its activities.

The second part is analyzing the main problems in Estonia which are connected especially with the Russian community. OSCE came to this country in 1993 to solve the problems with national minorities and to help them with the integration into Estonian society. That was provided by monitoring of the actual situation, by participation in negotiations with the government and also by organizing conferences and trainings. The OSCE mission was successfully completed. The mission of the OSCE together with the cooperation of the Estonian government managed to integrate the ethnic minorities into society and today there is the “only” 7% of non-citizens but in 1992 there were 32% of people without citizen. Organization for Security and Cooperation in Europe had great impact on the situation in Estonia.

The third part is analyzing the ethnic conflicts in Moldova and the benefits of the OSCE mission. OSCE started to be mediator since 1992, from the beginning of the post-conflict negotiations. Many agreements were signed, but none of them did not lead to a big success of the conflict.

Even though the mission was not successful, it has brought many benefits to the country and tried to simplify negotiations between the two nations. OSCE goal was to prevent further violence and ethnic conflicts in the country, which was partly complied. Nowadays the political situation is

almost stable but there is still a tension between both sides. The OSCE mission avoided many conflicts in the country and if the mission was not in there, it is difficult to predict how the current situation in the country would looked like.